

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Ανθής Πέτσα-Σαββίδου	Προλόγισμα	3
Αικατερίνης Χ. Αριστείδου	Η Κυθρέα μέσα από τα μάτια των περιηγητών (17 ^{ος} - 20 ^{ος} αι.)	5
Νάσας Παταπίου	Η αρχόντισσα Ακυλίνα Σμερλίνου - Νέα στοιχεία για μια επιτύμβια πλάκα από την Κυθρέα	21
Αχιλλέα Αιμιλιανίδη	Διήγημα Το παρεκκλήσι του Αρχαγγέλου	26
Ανθής Πέτσα-Σαββίδου	δρ. Αχιλλέας Αιμιλιανίδης, Βιογραφικό	37
Ανθής Πέτσα-Σαββίδου	1902: Εταιρεία «Γαμειυτήριο η Κυθραία»	38
Χρίστου Γ. Αριστείδου	75 χρόνια από τον θάνατό του. Σύνομη αναφορά στη ζωή και το έργο του Δημήτρη Λιπέρη (Μέρος Β')	50
Νίκου Ορφανίδη	Η καμένη γη της πατρίδας μας	55
Ανθής Πέτσα-Σαββίδου	Μια ταχυδρομική κάρτα, που λέει πολλά... Καλημέρα καμηλάρη, καμηλάρη καλημέρα	57
	Ελιές Τζυρκώτικες, πρώτον πράμα!	60
Σωτήρη Καλλή	Της Καμάρας συνέχεια... ..	64
Ελένης Άκαρα-Ιωακειμίδου	Αναμνήσεις από την ενορία Αγίου Γεωργίου Κυθρέας	74
Ανθής Πέτσα-Σαββίδου	Κυθρέα: Η της Χρυσίδος περιήγησις (οδουπορικό μνήμης) Το σπίτι του Χατζηγιώρκη	80
Πέτρου Στυλιανού	Κυθρέα: Κρανίου τόπος... ..	90
	Ποίηση	
Σάββα Θ. Κόκκινος	Μνήμης Όρκος	91
Γιώργου Μαυρομμάτη	Το σπίτι μου, Ύστερόγραφο	92
Σπύρου Τζεννετζή	Για τους μεγάλους της γης	94
Κυριάκου Τριχινά	Στην Κυθρεώτισσα Ειρήνη Μαρουλλή, τη γυναίκα μου... ..	95
Πέτρου Στυλιανού	ΑΕΚ Κυθρέας Με αφορμή εγκαίτια ιδιόκτητου κτηρίου	96
	Αντικατοχική εκδήλωση Δήμου Κυθρέας (Ψήφισμα)	97
	Κηδείες Αγνοουμένων	
	Θεοδοσιανή Βαρνάβα Θεοδοσίου	99
	Χρυστάλλα Κυριάκου Τζίρικα	101
	Χαράλαμπος Ζερβός, Μαρίτσα Ζερβού, Ανδρέας Ζερβός, Ελενίτσα Φελλά, Λούλλα Φελλά-Κοντού, Παναγιώτης Κοντού, Σωτηρούλα Κοντού-Ρωτού, Ανδρέας Κοντού	102
	Νικόλας Κανικλίδης	105
	Ανδρέας Πανταζής	109
Σάββα Φελλά	Στης σκοτωμένης μάνας του την άψυχη αγκαλιά (ποίημα)	111
Επιμέλεια Ανθής Πέτσα-Σαββίδου	Αυτοί που φεύγουν	112
Αλέξη Αλεξάνδρου	Πίσω απ' τις φωτογραφίες της στήλης	112
	Θεόδωρος (Δώρος) Γεωργίου, Γιώργος Χρίστου, Τάκης Σώζου, Μαρούλλα Λαμπίρη, Αχιλλέας Παναγιώτη Παπακυριακού, Πέτρος Πετρίδης, Ανδρέας (John) Κ. Γιαννάκη, Κώστας Ανδρέου Νικολαΐδη, Αθανάσιος Πέτσα, Κωνσταντίνος Χ' Γιακουμής, Χατζηανδρέας Π. Σοφοκλέους, Κυριάκος Καλογή- ρου, Καλλιόπη Ιωάννου Ηλιάδη, Ζωούλα Πέτρου Παπαδάκη, Δημήτρης Δημητρίου (Μαυρόμματος), Σταύρος Σταύρου, Χρυσταλλένη Δημητριάδου και Χρίστος Καραολιάς	

Ο γιος του Παπαγαβριήλ Αριστείδης, γνωστός υαλοπώλης στην οδό Ερμού στη Λευκωσία και η εξ Αγίων Ομολογητών γυναίκα του Ελπινίκη (Φοινίκη), δασκάλα.

Προλόγισμα

της Ανδής Πέτσα-Σαββίδου
Υπεύθυνης Έκδοσης

Γιομάτο άρωμα από τις γειτονιές της Κυδρέας και αυτό το τεύχος του περιοδικού μας. Μήπως, άλλωστε, αυτός δεν είναι ο απώτερος σκοπός μας, το ζητούμενό μας, το μότο μας;

Ακόμα μια ευχάριστη λοιπόν περιδιάβαση, μια τοπογραφική-κοινωνική ανασκόπηση, ένα φρεσκάρισμα μνήμης... Νοερός περπατητής επιστρέφω. Δεν υπάρχουν σύνορα να με περιορίσουν, μήτε στρατοί να με σταματήσουν, μήτε εμπόδια...

Τα σπίτια στην Κυδρέα είναι πολύ μεγαλύτερα, συνήθως δύο ορόφων, μερικά με γυαλί στα παράθυρα και με στέγες από κεραμίδια, ενώ οι κάτοικοι είναι καλύτερα βολεμένοι, γράφει ο Βρετανός Μπαζίλ Στιούαρτ (Basil Stewart) στο ταξιδιωτικό του, όταν επισκέφθηκε την Κυδρέα (σ. 17). Μέσα από τα μάτια λοιπόν ανθρώπων που πάτησαν ως περιηγητές την κεκαλλωπισμένη κυδρεώτικη γη θα μας γνωρίσει η δρ. Αριστείδου την Κυδρέα από τον 17^ο έως τον 20^ο αιώνα (σ. 5).

Την ίδια διάθεση, αλλά ορμώμενοι από διαφορετικό έναυσμα, έχουν και οι τρεις συντοπίτες μας μέσα από το δικό τους οδοιπορικό. Να μας σεργιανίσουν από τη Χρυσίδα (σ. 80) στην Καμάρα (σ. 64), όπου θα παρακολουθήσουμε την «ασυνήθιστη» κηδεία μιας «Καμαρίτισσας». Και από την Καμάρα στην ενορία του Άη Γιώργη και στον Συρκαλέ (σ. 74) και από εκεί, πέρα ψηλά στην εκκλησία της Αγίας Άννας και τον ιερέα της Παπαγαβριήλ Αντζουλή.

Με το δικό τους τρόπο. Κάμνοντάς μας κοινωνούς, μέσα από αποσπάσματα, της πνευματικής εργασίας τους με την οποία πασκίζουν να περισώσουν, να καταγράψουν και να δημοσιοποιήσουν ό,τι απέμεινε μέσα τους. Και που αφορά τη γη, τις φαμέλιες, τους δρόμους, τις γειτονιές, τους ανθρώπους και τις συνήθειές τους, τα δέντρα, τα νερά τα τρεχάμενα...

Και σε αντίποδα του «τότε» το σκληρό «τώρα» μέσα από τη γραφή του Πέτρου Στυλιανού (σ. 90) και Νίκου Ορφανίδη (σ. 55)

Εκεί στο Φραγκομαχαλλά, μια ακόμα στάση στο σεργιάνι για να συναντήσουμε, ως οι παραλήπτες μιας ταχυδρομικής κάρτας, τον Βωνιάτη καμηλάρη Αντρόνικο Αντρονίκου που, με τις φορτωμένες άχυρο καμήλες

του, ποζάρει πλάι στον Παπακώστα Γεωργιάδη. Να αισθανθούμε τη δροσιά του πελώριου πλατάνου και του ευδυτενούς ευκαλύπτου, να σύρουμε το βλέμμα μας στα απέναντι μπαλκόνια και να αγγίξουμε τις φτέρες και τα βρύα στο ψηλό τοίχο του Τρινάλλη (σ. 57).

Θα ανεβούμε, προχωρώντας μέσα από το ενδιαφέρον κείμενο της Νάσας Παταπίου, (σ. 21) το ανηφόρι της Τούμπας στον δρόμο προς το Δημοτικό Σχολείο της. Για να συναντήσουμε το παρεκκλήσι του Αρχαγγέλου με την επιτύμβια πλάκα της αρχόντισσας Ακυλίνας, ενώ διαβάζοντας το διήγημα του συντοπίτη μας δρα Αχιλλέα Κ. Αιμιλιανίδη, που αναβιώνει τις παραδόσεις για το παρεκκλήσι του Αρχαγγέλου, θα ξαναζήσουμε την αγωνία που διακατείχε τους Κυθρεώτες μέχρι να αποκτήσουν την κυριότητά του. Μέχρι να σιγουρευτούν ότι δεν μπορούν οι Τούρκοι να τους το πάρουν. Για να ξεχαστεί κι αυτό στο πέρασμα των χρόνων και μόνο, ανήμερα της γιορτής του Αρχαγγέλου Μιχαήλ, το μικρό φτωχικό και απέριττο κτίσμα γιόμιζε από δασκάλους, μαθητούδια και γείτονες.

Και ενώ η περιδιάβαση προχωρεί κανονικά και εξελίσσεται ομαλά θα βρεθούμε επισκέπτες στην οδό Αμμοχώστου αρ. 37 στην Παλιά Λευκωσία, στο Δημαρχείο Κυθρέας. Για να εγκύψουμε με δέος στο Καθολικό της Εταιρείας «Ταμειυτήριο η Κυθραία» το οποίο αριθμεί ζωή περισσότερο από ένα αιώνα. (σ. 38). Να το μελετήσουμε, να ρίξουμε φως στις σελίδες του. Να βρούμε γνωστά μας ονόματα, να δοκιμάσουμε μέχρι πού φτάνουν οι γνώσεις μας. Και να περηφανευτούμε για τους προσοδευτικούς προγόνους μας...

Και από εκεί, πίσω πάλι στο σήμερα. Στη σκληρή πραγματικότητα. Η ανεύρεση και ταυτοποίηση των οστών των αγνοουμένων συνεχίζεται. Για να ξύνει καίνουσες και αιμάσσοιες πληγές αλλά και να δέει τέρμα στην αγωνία για την τύχη των αγνοουμένων. Είπαμε το τελευταίο αντίο, πάντα ετεροχρονισμένα (σ. 99), στους μάρτυρες του Νέου Χωριού, στη γιαγιά από το Τραχώνι, στον ήρωα στρατιώτη επίσης από το Τραχώνι, και στους δυο δολοφονηθέντες εν ψυχρώ συγχωριανούς μας.

Και οι κηδείες... που με *ένα ψυχρό, σχεδόν πανομοιότυπο λεκτικό δηλώνουν το τέλος μιας ανθρωπίνης, ζωντανής μέχρι πρότινος παρουσίας*. (σ. 112). Και μεις μέσα από τις φωτογραφίες τους να τους ανασύρουμε στη μνήμη μας, να τους συσχετίζουμε με μας, να τους τοποθετούμε στο χώρο τους στην Κυθρέα... Και να τους κατευοδώνουμε με την ευχή, ας είναι ελαφρύ το χώμα που τους σκέπασε. Μέχρι την ημέρα της επιστροφής! Για να τους πάρουμε εκεί που ανήκουν... στη γη τους!